

Ernst Theodor Heymann, in 1892 in Berlijn geboren uit Joodse ouders die beiden gedoopt waren, had in de eerste wereldoorlog bij de Duitse luchtmacht gediend waarin hij, na meermalen onderscheiden te zijn, tot de rang van *Hauptmann* opklom; hij had er Veltjens leren kennen. In '21 was Heymann met een niet-Joodse vrouw getrouwd die de dochter was van een Duitse generaal. Hij had een firma opgericht die een aantal grote buitenlandse ondernemingen in Duitsland vertegenwoordigde; toen hij die firma in '31 moest liquideren, trad hij bij een groothandel in wapenen in dienst welks belangen hij in West-Europa waarnam. In '34 werd hij door de *Gestapo* gearresteerd – wij weten niet op welke gronden. Zijn schoonfamilie kreeg hem spoedig vrij. In '38 vestigde hij zich in Nederland waar hij een maatschappij oprichtte voor de handel met de Donaulanden, de n.v. Balta. Deze hield zich met allerlei transitozaken voor de Duitse industrie bezig waaronder wapenleveranties ten behoeve van Nederlands-Indië. Wij mogen Heymann dus bepaald niet als een willekeurige Duits-Joodse emigrant beschouwen: hij had kennelijk nog steeds goede relaties in Berlijn, ja er is aanleiding om te veronderstellen dat hij via Veltjens, misschien ook via anderen, had weten te bereiken, dat met zijn Joodse afkomst geen rekening werd gehouden: hij bezat een paspoort zonder J. In de eerste maanden van de bezetting ging de n.v. Balta zich op de export naar Duitsland toeleggen, maar in de herfst van '40 beseftte Heymann dat ook hem gevaren konden dreigen. Na de publikatie van de verordening die alle ondernemingen waarin Joden een belangrijke rol speelden, verplichtte zich bij de *Wirtschaftsprüfstelle* aan te melden, nam hij contact met Veltjens op: kon deze hem wellicht beschermen? Veltjens zegde zijn steun toe.

Bij de *Blau-Aktion I* wilde Veltjens aanvankelijk louter de n.v. Balta inschakelen (Sommer werd er eerst in een iets later stadium bij betrokken), maar Heymann ging niet zomaar op het hem gedane aanbod in: hij stelde zijn condities. Hij wilde niet langer dan enkele maanden bij de zwarte aankopen betrokken zijn en wenste voorts dat niet alleen zijn eigen gezin maar ook alle Joden die hij als inkopers zou aantrekken, met hun gezinnen tegen de Jodenvervolgving beschermd zouden worden en dat zijn moeder en zuster die in Berlijn woonden, niet gedeporteerd zouden worden – het was Heymann bekend dat in de Duitse hoofdstad het deporteren van Joden in september '41 was begonnen. Heymanns laatste conditie was dat zijn gezin en zijn moeder en zuster na afloop van de *Blau-Aktion* naar Zwitserland zouden mogen emigreren. Veltjens accepteerde al die voorwaarden maar kon natuurlijk niet garanderen dat instanties als de *Sicherheitspolizei* hetzelfde zouden doen.

Op financieel gebied haalde Heymann Veltjens niet het vel over de oren: